Riktlinje

2022-09-14

Tillämpning av taxesystem inom vård och omsorg

VON 2021/1007-16 043 version 5

Riktlinjen är antagen av vård- och omsorgsnämnden den 14 september 2022 och ersätter tidigare version daterad den 16 augusti 2022. Dokumentet ersätter alla tidigare rutiner, policys, riktlinjer eller andra styrande dokument som rör taxor och avgifter inom vård och omsorg. Om dessa dokument fortsatt ska gälla revideras de i rätt mall och dateras efter antagandedatum av den här riktlinjen.

Riktlinjen reglerar tillämpning för insatser enligt socialtjänstlagen för äldre personer och personer med funktionsnedsättning, avgifter för kommunal hälso- och sjukvård och hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen samt avgifter för mat enligt kommunallagen. Tillämpning av taxesystem i samband med insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ingår. Dokumentet omfattar även avgift för bårrumstransport.

Riktlinjen tydliggör lagstiftning och förklarar ord och begrepp samt beskriver på vilka grunder kommunen kan ta ut egenavgifter av enskilda. Det ska leda till en enhetlig och likvärdig hantering inom hela kommunen. Riktlinjerna är i första hand ett stöd för medarbetare som arbetar med avgifter, debitering och fakturering.

Innehållsförteckning

1. Inledning 6
1.1 Syftet med riktlinjen 6
1.2 Bakgrund 6
2. Allmänt 7
2.1 Rätten att ta ut avgifter inom vård och omsorg 7
2.1.1. Avgifter i samband med insatser enligt SoL och HSL 7
2.1.2 Avgifter i samband med LSS 7
2.1.3 Avgifter enligt kommunallagen (KL) 7
2.2 Huvudprinciper i taxesystemet 7
2.2.1 Vård- och omsorgsnämndens årliga fastställande av avgifter och priser 8
2.2.2 Högkostnadsskydd 8
2.2.3 Avgiftsutrymme 9
2.2.4 Inget eller negativt avgiftsutrymme 9
3. Avgifter och ersättningar som ingår i taxesystemet 10
3.1. Avgifter inom högkostnadsskyddet 10
3.2. Avgifter utanför högkostnadsskyddet 10
3.3 Avgiftsfria insatser 10
4. Underlag vid avgiftsberäkning 10
4.1 Inkomstbegreppet 11
4.1.1 Inkomstslag 11
4.1.2 Inkomst av tjänst 11
4.1.3 Vissa skattefria ersättningar 12
4.1.4 Inkomst av näringsverksamhet 12
4.1.5 Inkomst av kapital 12
4.1.6 Bostadstillägg och bostadsbidrag 12
4.1.7 Skatteberäkning 13
4.2 Inkomstberäkning makar, registrerade partners och sammanboende 13
4.3 Barns inkomster 14
4.4 Uppgiftsinsamling 14
4.4.1 Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten 14
4.4.2 Statistiska centralbyrån (SCB) 14
4.4.3 Skatteverket 15
4.4.4 Uppgifter genom den enskilde 15
5. Boendekostnader 15
5.1 Beräkning av boendekostnad 15
5.1.1 Hyrd bostad i ordinärt eller särskilt boende 16
5.1.2 Bostad med andrahandskontrakt 16
5.1.3 Bostadsrätt 16
5.1.4 Eget enfamiljshus 17
5.1.5 Eget två/flerfamiljshus 17
5.1.6 Eget småhus på lantbruksenhet 17
5.1.7 Arrenderat småhus på lantbruksenhet 17
5.1.8 Andelshus eller egen flerfamiljsfastighet 18
5.1.9 Delad bostad 18
5.1.10 Fri bostad och övriga boendeformer 18
5.2 Dubbla boendekostnader 18

NORRKÖPING

5.2.1 Nedsättning av hyra vid dubbla boendekostnader (SoL) 18
6. Förbehållsbelopp 19
6.1 Syfte med förbehållsbelopp 19
6.2 Minimibelopp 19
6.2.1 Minimibelopp för ensamstående personer 20
6.2.2 Minimibelopp för sammanboende personer 20
6.3 Höjning av minimibeloppet 20
6.3.1 Allmänt om höjning av minimibelopp 20
6.3.2 Höjning av minimibelopp på grund av biståndsbeslutad mat 21
6.3.3 Höjning av minimibelopp för hushåll med barn och unga 21
6.3.4 Kostnader som inte ingår i normala levnadskostnader 21
6.4 Sänkning av minimibeloppet 22
7 Avgifter i ordinärt boende 23
7.1 Fastställande av avgift för hemtjänst 23
7.2 Hälso- och sjukvårdsavgifter i ordinärt boende 23
7.3 Trygghetslarm 23
7.4 Biståndsbedömd dagverksamhet 24
7.5 Matdistribution 24
7.6 Avgift för insatsen ”mat på träffpunkt” 24
8. Avgifter och kostnader i särskilt boende, inklusive korttidsboende och bostad med särskild service (SoL) 25
8.1 Särskilt boende 25
8.1.1 Avgift 25
8.1.2 Måltider särskilt boende 25
8.1.3 Tillfällig reducering av matavgift 25
8.1.4 Medboende 25
8.2 Korttidsboende 26
8.2.1 Avgift 26
8.2.2. Måltider korttidsboende 26
9. Övriga avgifter och priser 26
9.1 Avgifter i samband med insatser enligt LSS 26
9.1.1 Bostad med särskild service LSS 26
9.1.1.1 Stöd och omvårdad 26
9.1.1.2 Boendekostnad 27
9.1.1.3 Måltider bostad med särskild service 27
9.1.1.4 Fritids- och kulturaktiviteter bostad med särskild service 27
9.1.2 Måltider daglig verksamhet LSS 27
9.1.3 Måltider korttidsvistelse LSS 27
9.1.3.1 Måltider i korttidsvistelse för barn samt ungdomar som går i gymnasieskolan 27
9.1.3.2 Måltider vuxna samt ungdomar från 18 år med egna inkomster 27
9.1.4 Bostad med särskild service för barn och unga LSS eller familjehem 27
9.1.4.1 Boendeavgift för bostad med särskild service för barn och unga eller familjehem 28
9.1.4.2 Måltider i bostad med särskild service för barn och unga eller familjehem 28
9.1.4.3 Tillfällig reducering av matavgift 28
9.2 Familjehem/bostad med särskild service för barn/unga/ hem för vård eller boende för barn och unga (HVB) 28
9.2.1 Föräldrars underhållsskyldighet 28
9.2.2 Föräldrars försörjningsskyldighet för barn som inte bor hemma 29

NORRKÖPING

9.3 Avgifter vid placering på hem för vård eller boende för vuxna HVB (SoL)30
9.4 Bårrumstransport.....30
9.5 Mat träffpunkt och daglig verksamhet (SoL) 30
10. Övriga bestämmelser 30
10.1 Handläggning 30
10.2 Beräkning av avgift.....30
10.2.1 Hantering av situationer när den enskilde inte har fått den tid utförd som följer av beslut om beviljade hemtjänstinsatser i ordinärt boende och det påverkar avgiften.....31
10.3 Avgiftsbeslut 31
10.4 Ändring av avgiftsbeslut 31
10.5 Överklagande av avgiftsbeslut 32
10.6.1 För den som har SoL-insatser flera gånger i veckan i ordinärt eller särskilt boende reduceras avgiften vid tillfälligt uppehåll enligt följande regler.....32
10.6.2 När den som har SoL-insatser flera gånger i veckan i ordinärt boende eller på särskilt boende i situationer när brukaren vill att hemtjänstinsatsen ska påbörjas, upphöra (ej tillfälligt uppehåll) eller när brukaren avlider ska avgiften hanteras enligt följande regler. 33
10.7 Debiteringsrutiner 33
10.7.1 Ordinärt boende (SoL) 33
10.7.2 Särskilt boende (SoL).....34
10.7.2.1 Medboende – Särskilt boende (SoL) 34
10.7.3 Avgift som avser kommunens kostnader för barn som bor i bostad med särskild service (9 § 8 LSS) eller familjehem 34
10.7.4 Avgift för måltider i samband med korttidsvistelse (LSS) 34
10.7.5 Hyra och el, bostad med särskild service (LSS) 34
10.8 Rättelse av avgifter 34
10.8.1 Retroaktiv debitering 34
10.8.2 Återbetalning av avgift.....34
10.9 Avgifterna upphör 34

NORRKÖPING

1. Inledning

1.1 Syftet med riktlinjen

Riktlinjen vänder sig till dig som ger information om taxor, fattar beslut om avgifter för den enskilde och lämnar underlag till den enskildes faktura med mera. Det vill säga i huvudsak till medarbetare och chefer på myndighetsutövningen innefattande debiteringen samt verksamhetsutvecklingsenheten, utförarenheter och kommunikatörer.

Riktlinjen reglerar tillämpningen av taxan för äldreomsorg och verksamhet för personer med funktionsnedsättning samt för kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet.

I dokumentet redovisas tillämpning av lagstiftning kring kommunens rätt att ta ut avgifter för vård, omsorg och socialt stöd enligt socialtjänstlagen (SoL), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Syftet är att beskriva på vilka grunder kommunen tar ut egenavgifter av enskilda. Riktlinjen ska leda till ett enhetligt synsätt och en likvärdig hantering vid handläggning av avgifter inom kommunen. I varje enskilt ärende tas alltid ett individuellt avgiftsbeslut.

Riktlinjen reglerar även möjligheten att få reducerad hyra i särskilt boende för äldre och bostad med särskild service enligt SoL i samband med inflyttning, om den enskilde har kvar sin tidigare bostad och därmed har dubbla boendekostnader.

Utifrån riktlinjen kan rutiner för handläggning och administrativ hantering av avgifter tas fram.

1.2 Bakgrund

Riktlinjen gäller från och med den 1 januari 2022 och utgår från nedanstående beslut i Kommunfullmäktige om taxor och övriga avgifter som berör vård och omsorg i Norrköpings kommun.

- Taxa för insatser enligt socialtjänstlagen för äldre personer och personer med funktionsnedsättning, avgifter för kommunal hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen samt avgifter för mat enligt kommunallagen (KS 2022/0410)
- Taxa för avgifter inom LSS-verksamheten (KS 2022/0409)
- Taxa - Avgift för transport av avlidna från de särskilda boendeformerna till bårhus (KS 2018/0538)
- Avgifter för hjälpmedel i Norrköpings kommun (KS 2021/0491).

Utöver detta kan nämnden i samband med placering i hem för vård eller boende för vuxna (HVB)[1] ta ut avgift enligt gällande lag och förordning.

[1] KS 2019/0513.

2. Allmänt

2.1 Rätten att ta ut avgifter inom vård och omsorg

Kommunens taxesystem och riktlinjen styrs av flera lagar och förordningar, till exempel

- socialtjänstlag (2001:453), SoL
- hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL
- lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS
- kommunallag (2017:725), KL
- föräldrabalken (1949:381), FB
- lag om bostadstillägg för pensionärer (2001:761)
- inkomstskattelag (1999:1229)
- förvaltningslag (2017:900)
- offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- socialtjänstförordning (2001:937).

2.1.1. Avgifter i samband med insatser enligt SoL och HSL

Kommunens möjlighet att ta ut avgifter för insatser regleras i 8 kap. SoL och 17 kap. 1 § HSL. Där framgår bland annat att avgifterna får differentieras med hänsyn till den enskildes ekonomiska förhållanden, att den enskilde ska få behålla tillräckliga medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader och den högsta avgift som kommunen får ta ut för dessa insatser (högkostnadsskydd).

2.1.2 Avgifter i samband med LSS

Avgifter med mera regleras i 18-21 §§ LSS. Enligt lagens förarbeten[2] är utgångspunkten att människor inte ska ha merkostnader till följd av sin funktionsnedsättning.

2.1.3 Avgifter enligt kommunallagen (KL)

Matpriser som den enskilde ska betala fastställs inte i SoL, utan här gäller bestämmelser i KL om att priserna inte får vara högre än kommunens självkostnad.[3]

Även avgifter för hjälpmedel och kringkostnader som flytt av hjälpmedel, är avgifter enligt KL och omfattas därför inte av det kommunala högkostnadsskyddet.

2.2 Huvudprinciper i taxesystemet

En utgångpunkt i avgiftssystemet är att de samlade avgifterna för hemtjänst och dagverksamhet i ordinärt och särskilt boende samt i bostad med särskild service (SoL), tillsammans med exempelvis, hemsjukvård inte får uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte har kvar tillräckliga medel för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader, ett så kallat förbehållsbelopp.

Norrköpings kommun beräknar taxans förbehållsbelopp enligt de minimibelopp som anges i 8 kap. 7 § SoL. För ensamstående respektive sammanboende som är 65 år eller äldre beräknas

[2] Prop. 1992/93:159 sid 98-100.

[3] Enligt 8 kap. 3 c § KL får en kommun inte ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden).

NORRKÖPING

förbehållsbeloppet till ett belopp som är 30 procent högre än minimibeloppet. För ensamstående respektive sammanboende som är 64 år eller yngre beräknas förbehållsbeloppet till ett belopp som är 40 procent högre än minimibeloppet.

En annan utgångspunkt är att den enskilde ska betala för sina insatser i enlighet med Norrköpings kommuns taxesystem oavsett om insatserna verkställs av en kommunal eller privat utförare och oavsett om insatserna verkställs i Norrköping eller på annan ort.

I en del insatser enligt SoL ingår viss fritidsverksamhet och eller vissa kulturella aktiviteter. Den enskilde betalar då ingen särskilt avgift för detta utan aktiviteterna ingår i avgiften som den enskilde betalar för, som till exempel för insatsen särskilt boende. När verksamheten arrangerar aktiviteter som riktar sig till alla som vill står verksamheten också för kostnaderna för aktiviteten. När den enskilde själv tagit initiativ till aktiviteten står den enskilde själv för sina kostnader för aktiviteten. I övrigt betalar den enskilde själv med egna medel för de fritidsaktiviteter och kulturella aktiviteter som hen deltar i.[4]

När verksamhet enligt LSS arrangerar aktiviteter som ska ingå i insatsen står verksamheten för kostnaderna för aktiviteten. När den enskilde själv tagit initiativ till aktiviteten står den enskilde själv för sina kostnader för aktiviteten. I verksamheter där det övervägande förekommer aktiviteter för enskilda individer som inte klarar gruppaktivitet har verksamheten ansvar för kostnaden.[5]

2.2.1 Vård- och omsorgsnämndens årliga fastställande av avgifter och priser

När nytt prisbasbelopp är fastställt av regeringen fastställer vård- och omsorgsnämnden vid årets slut vilka avgifter och priser som gäller för nästkommande år.

Årlig uppräkning av avgifter för insatser enligt SoL, LSS och HSL sker i enlighet med respektive taxa per den 1 januari varje år. Avgifter kan avrundas till närmaste hela krontal.

Årlig uppräkning av matpriser sker enligt KL i enlighet med taxan per den 1 januari varje år. Priser kan avrundas till närmaste hela krontal.

Avgift för matdistribution utgår från portionspriset för kyld mat till brukare i ordinärt boende. Avgiften baseras på avtal med aktuell leverantör av kyld mat. Priset räknas upp årligen per den 1 april.

2.2.2 Högkostnadsskydd

Norrköpings kommun tillämpar den bestämmelse i SoL[6] som avser högkostnadsskydd.[7] Avgiften för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende och dagverksamhet samt kommunal hälso- och sjukvård får uppgå per månad maximalt till en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet, som årligen fastställs av regeringen.[8]

---

[4] Riktlinjer för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen, SoL (VON 2019/0348-36 003).
[5] Riktlinjer för utredning, beslut och utförande av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS VON 2019/0350-20 003).
[6] Enligt 8 kap. 5 § SoL.
[7] Högkostnadsskyddet benämns ibland som ”maxtaxa”.
[8] Socialstyrelsens årliga meddelandeblad för ”Uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen”.

Avgiftstaket gäller för varje brukare och eller patient för sig, vilket även innefattar makar, registrerade partners och sammanboende oavsett om båda eller en av parterna har en biståndsbedömd insats.

2.2.3 Avgiftsutrymme

Kommunen ska alltid göra en beräkning av den enskildes avgiftsutrymme. En förutsättning för att avgöra hur stor del av den enskildes inkomster (avgiftsunderlag) som är disponibelt för avgiftsuttag är att kommunen först har fastställt den enskildes förbehållsbelopp. Reglerna för avgiftsunderlag anger vilka inkomster som ska ingå samt hur dessa beräknas. Vidare anger reglerna för förbehållsbelopp att avgifter inte får uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov.

Avgiftsutrymmet utgör ett högkostnadsskydd för den enskilde och de sammanlagda avgifterna får inte överstiga detta belopp och inte heller avgiftstaket (högkostnadsskydd). I de fall de sammanlagda avgifterna är högre än avgiftsutrymmet måste därför reducering av avgifterna ske ned till detta belopp.

Beräkning av den enskildes avgiftsutrymme görs på följande sätt

+ Bruttoinkomster inklusive bostadstillägg eller liknande

- skatter som ingår i inkomstbegreppet[9]

- faktisk boendekostnad

- minimibelopp

_____

= disponibelt avgiftsutrymme

Om det disponibla avgiftsutrymmet inte är tillräckligt ska den enskilde uppmanas att ansöka om bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd hos Pensionsmyndigheten eller bostadsbidrag hos Försäkringskassan.

2.2.4 Inget eller negativt avgiftsutrymme

Om det disponibla avgiftsutrymmet blir noll eller negativt tas ingen avgift ut för insatser inom ramen för högkostnadsskyddet. Vid negativt avgiftsutrymme reduceras även avgifterna för mat, dock som mest ner till Konsumentverkets årligen framräknade normalkostnad för livsmedel.[10]

[9] Kommunal och statlig inkomstskatt samt skatt på inkomst av kapital.

[10] 8 kap. 2 § första stycket SoL; 2 kap. 3 § KL.

3. Avgifter och ersättningar som ingår i taxesystemet

3.1. Avgifter inom högkostnadsskyddet

Avgifter[11] som ska räknas samman inom högkostnadsskyddet och jämföras med den enskildes avgiftsutrymme är:

- hemtjänstinsatser[12] (både i ordinärt och särskilt boende)
- trygghetslarm
- hemsjukvård
- avlösning i hemmet som inte är avgiftsfri i enlighet med ”Riktlinje för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen”.[13]

3.2. Avgifter utanför högkostnadsskyddet

Följande avgifter ingår inte i högkostnadsskyddet:

- mat (portionspriset för kyld mat till brukare i ordinärt boende, helpensionspriset för mat i särskilt boende och bostad med särskild service, matpris per dygn korttidsboende, matpris hel- eller halvdag för biståndsbedömd dagverksamhet, matpris för deltagare i daglig verksamhet enligt SoL och besökare på träffpunkter).[14]
- hjälpmedel
- bårrumstransport.

3.3 Avgiftsfria insatser

Följande insatser är avgiftsfria:

- boendestöd
- insatser enligt LSS
- avlösning i hemmet som är avgiftsfri i enlighet med ”Riktlinje för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen”.[15]
- dagverksamhet[16] (äldre och socialpsykiatri)
- ledsagning till och från dagverksamhet och träffpunkt
- leverans av kyld mat för personer som inte har andra insatser enligt SoL.

4. Underlag vid avgiftsberäkning

För ytterligare vägledning angående beräkning av olika inkomstslag, utöver vad som framgår i denna riktlinje, hänvisas till Pensionsmyndighetens ”Vägledning Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd”. Den senaste versionen av vägledningen finns på pensionsmyndigheten.se.

---

[11] Enligt 8 kap 5 § SoL.
[12] Här ingår service- och omvårdnadsinsatser, inköp, beställning av mat, tillsyn via telefonservice och digital tillsyn, ledsagning respektive avlösning i hemmet som inte är avgiftsbefriad.
[13] Framgår av vård- och omsorgsnämndens riktlinjer för SoL, VON 2019/0348-36.
[14] Vid negativt avgiftsutrymme reduceras avgift för mat i särskilt boende och korttidsvistelse.
[15] Framgår av vård- och omsorgsnämndens riktlinjer för SoL, VON 2019/0348-36 003.
[16] Avgift för mat tillkommer, se 3.2.

4.1 Inkomstbegreppet

Inkomsterna ska beräknas med utgångspunkt i det skatterättsliga inkomstbegreppet. Beräkningen ska ske med tillämpning av 102 kap. 29 § 1-3 och 5 socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB, som rör bostadstillägg. Reglerna innebär att det uppskattade överskottet efter avdrag för preliminär skatt i inkomstslaget tjänst och näringsverksamhet kommer att ligga till grund för beräkning av avgiftsunderlaget. Till det läggs överskottet i inkomstslaget kapital, beräknat till den faktiska nettoinkomsten den 31 december året innan det år som den insats som avgiften utgör betalning för hänför sig till.

Dessutom ska det särskilda bostadstillägget enligt 102 kap. 26 § SFB räknas som inkomst. Detsamma gäller om den enskilde uppbär bostadsbidrag enligt 96-98 kap. SFB eller boendetillägg enligt 103 a-103 e kap. SFB. Dessa inkomster påverkar avgiftsunderlaget bara om den enskilde faktiskt uppbär dem.

Förmögenhet enligt 102 kap. 10, 11, 12och 13 §§ SFB ska inte påverka avgiftsunderlagets storlek.

Avgiftsunderlaget utgörs alltså av nettoinkomster enligt 102 kap. 7 § 1-3, 5 SFB samt bostadstillägg, särskilt bostadstillägg och bostadsbidrag.

För att kunna fastställa den enskildes avgift behöver en utredning göras av den enskildes inkomster. Utgångspunkt för utredningen är inhämtade inkomstuppgifter från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket samt uppgifter den enskilde lämnat i sin inkomstanmälan.

Den inkomst som ska ligga till grund förberäkningen ska vara den uppskattade inkomsten för den närmaste tiden, normalt för kommande tolv månader. Den enskildes aktuella bruttoinkomster läggs samman till en årsinkomst varefter skatter avräknas (=nettoinkomst). Årsinkomsten ska beräknas med utgångspunkt i den månad då den enskilde ska börja betala avgift. Årsinkomsten ska sedan räknas om till en månadsinkomst, som utgör avgiftsunderlaget.

4.1.1 Inkomstslag

Förvärvsinkomster beräknas utifrån vad som gäller i inkomstskattelagen för posterna tjänst respektive näringsverksamhet.[17]

4.1.2 Inkomst av tjänst

Till inkomster avseende tjänst[18] räknas exempelvis följande:

- inkomst minus utgift[19] av tjänst till exempel lön, arvoden, sjukpenning, vissa förmåner som exempelvis bostad eller kost och andra skattepliktiga ersättningar
- pension
- livränta (vanligen del av)

[17] Enligt 10 kap, 16 § och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen.
[18] 11 kap, inkomstskattelagen.
[19] Utgift för att förvärva och bibehålla inkomster som ska dras av som kostnader (om inte annat anges i kap. 9, 12 eller 60 i inkomstskattelagen)

- vårdbidrag.[20]

4.1.3 Vissa skattefria ersättningar

Tillägg ska göras för vissa skattefria[21] ersättningar och inkomster, till exempel:

- stipendier till den del de överstiger 3000 kr
- studiemedel i form av studiebidrag
- avtalsgruppförsäkringar (AGS-ersättningar) som tecknats före 1991
- alla utländska inkomster, pensioner och andra ersättningar som beskattas i Sverige eller i utlandet eller skattefria sådana
- barnbidrag.

4.1.4 Inkomst av näringsverksamhet

Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt, varaktigt och i vinstsyfte. Inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt inkomstskattelagen.[22] Oavsett om näringsverksamheten bedrivs aktivt eller passivt ska överskott av verksamheten räknas med i inkomsten.

4.1.5 Inkomst av kapital

Vid fastställande av inkomst av kapital beräknas ett så kallat ”överskott i inkomstslaget kapital”. De uppgifter som används är de som ligger till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt för senast möjliga beskattningsår, och som har fattats närmast före den första månad som avgiftsberäkningen avser. [23]

Den enskilde ska på begäran lämna in en kopia på sin senaste deklaration (inklusive den del som avser ”Specifikation till inkomstdeklaration”).

4.1.6 Bostadstillägg och bostadsbidrag

Bostadstillägg och särskilt bostadstillägg samt bostadsbidrag som ingår i inkomstbegreppet[24]:

- statligt bostadstillägg till pensionärer (BTP)
- bostadstillägg till personer med sjukersättning och personer med aktivitetsersättning
- särskilt bostadstillägg till pensionärer (med låg inkomst) (SBTP)
- bostadsbidrag till barnfamiljer
- boendetillägg.

Personer som bedöms vara berättigade till bostadstillägg eller bostadsbidrag ska uppmanas att söka detta. En uppskattning av vad personen skulle kunna få i bostadstillägg eller

[20] Endast den del som är skattepliktig för inkomst av tjänst; den del som utgör ersättning för merutgifter räknas inte som inkomst.
Den 1 januari 2019 infördes två nya socialförsäkringsförmåner: merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna och omvårdnadsbidrag vid funktionsnedsättning hos barn. Socialförsäkringsförmånerna handikappersättning och vårdbidrag kommer succesivt ersättas av merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag

[21] Till exempel handikappersättning, assistansersättning samt ersättningar som inte ingår i inkomstbegreppet i inkomstberäkningar för bostadstillägget.

[22] 14 kap. 21§.

[23] Enligt 102 kap. 7 § p 3 SFB.

[24] Enligt 8 kap. 4 § SoL.

bostadsbidrag kan inte göras av avgiftshandläggare, då kommunen inte har rätt att göra en så kallad förmögenhetsberäkning.

4.1.7 Skatteberäkning

En skatteberäkning görs med statlig och kommunal inkomstskatt samt skatt på kapitalinkomster enligt gällande regler för slutlig skatteberäkning.

Från och med år 2017 upphörde församlingstillhörighet att vara ett folkbokföringsbegrepp och uppgiften finns därmed inte med i den information som kommunen kan få från Skatteverket. Om den enskilde är medlem i Svenska kyrkan, eller i vissa andra trossamfund, tas kyrkoavgift och avgift till andra trossamfund ut genom preliminärskatt. I Norrköpings kommun görs detta genom att en enhetlig kyrkoavgift läggs in i avgiftssystemet i samband med alla avgiftsberäkningar som genomförs.[25]

Fastighetsavgift för permanentbostad räknas som bostadskostnad.[26] Fastighetsavgift eller fastighetsskatt för annan fastighet, till exempel fritidsbostad avräknas inte från inkomstunderlaget.

Skatt på beviljat uppskov på kapitalvinst från försäljning av villa/bostadsrätt[27] ingår under rubrik "Statlig skatt på kapitalinkomst" i deklarationen. Detta betyder att hänsyn redan tagits till denna skatt och den ska därför inte tas upp på annat sätt vid beräkning av avgift.

4.2 Inkomstberäkning makar, registrerade partners och sammanboende

Då den ene av makar, registrerade partners eller sammanboende har hemtjänstinsatser eller hemsjukvård, ska kommunen enligt 8 kap. 6 § SoL försäkra sig om att brukarens make, registrerade partner eller sammanboende inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation genom att den andre garanteras en skälig levnadsnivå på samma sätt som sker vid en avgiftsberäkning enligt 8 kap. 4 § SoL

Mellan makar och registrerade partners föreligger en inbördes underhållsskyldighet. För dessa ska därför bådas inkomster (inklusive bostadstillägg) läggas ihop och sedan halveras, så att varje make eller registrerad partner anses ha halva den gemensamma inkomsten. Var och en debiteras avgift efter det bistånd som beviljats. För makar och registrerade partners gäller detta även om de bor på olika adresser, till exempel om den ena parten har flyttat till särskilt boende.

Undantag ska göras när den ena maken/partnern flyttar till särskilt boende och det är mest förmånligt för någon av parterna att räknas som ensamboende.

Sammanboende (enligt sambolagen) är inte underhållsskyldiga mot varandra. Någon motsvarande fördelning, som beskrivs ovan, ska därmed inte göras för dem.

[25] Kyrkoavgiften följer Skatteverkets högsta årliga procentsats för kyrkoavgift.
[26] Se bostadsbegreppet, kap. 5.1.
[27] 30 procent på 1,67 procent av uppskovsbeloppet enligt Skatteverket.

4.3 Barns inkomster

Barns inkomster ska inte räknas med i avgiftsunderlaget, men för ungdomar som fyllt 18 år ska avgiftsberäkning för SoL-insatser göras på samma sätt som för vuxna.

4.4 Uppgiftsinsamling

Avgiftsunderlaget grundas på aktuella inkomstuppgifter och uppgifter om boendekostnader. Uppgiftsinsamlingen sker när den enskilde får en insats för första gången, vid en årlig omräkning och vid andra förändringar, till exempel ändrat civilstånd. För att underlätta uppgiftsinsamlingen kan uppgifter inhämtas från de myndigheter där så är möjligt och lämpligt. Övriga uppgifter inhämtas direkt från den enskilde genom en inkomstsblankett.

Om den enskilde avstår från att lämna uppgifter om inkomst och kostnader görs ingen prövning av avgiftsutrymme, utan avgiften fastställs till högkostnadsskyddets nivå.

Uppgifter till avgiftsberäkningen hämtas enligt nedan. Ytterligare uppgifter kan tillkomma.

4.4.1 Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten

Ålderspension:

- premiepension
- tilläggspension
- inkomstpension
- garantipension
- arbetsskadelivränta
- sjuk- och aktivitetsersättning
- bostadsbidrag
- bostadstillägg för personer med aktivitetsersättning och sjukersättning
- äldreförsörjningsstöd
- statligt bostadstillägg för pensionärer (BTP)
- särskilt bostadstillägg för pensionärer (SBTP).

Efterlevandepension:

- änkepension
- omställningspension
- arbetsskade- och yrkesskadelivräntor.

Merkostnadsersättning (tidigare handikappersättning)[28] räknas inte som pension.

4.4.2 Statistiska centralbyrån (SCB)

Uppgifter om skatter och avgifter:

[28] Den 1 januari 2019 infördes två nya socialförsäkringsförmåner: merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna och omvårdnadsbidrag vid funktionsnedsättning hos barn. Socialförsäkringsförmånerna handikappersättning och vårdbidrag kommer succesivt ersättas av merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag.

- kommunalskatt
- landstingsskatt
- begravningsavgift (olika för olika församlingar).

4.4.3 Skatteverket

Uppgifter om skatt och kapital:

- statlig skatt
- överskott av kapital.

4.4.4 Uppgifter genom den enskilde

- tjänstepension
- privat pension
- utländska inkomster, pensioner och ersättningar
- rehabiliteringsersättning
- föräldrapenning
- arbetslöshetsersättning/aktivitetsstöd
- inkomst av näringsverksamhet
- stipendier
- studiebidrag
- inkomst av kapital; räntor, utdelningar med mera (föregående år)
- boendekostnad och andra uppgifter om bostaden
- antal barn den enskilde är vårdnadshavare för samt födelseår för barn.

Särskild uppgiftsblankett med information om kommunens taxesystem lämnas till den enskilde eller dennes företrädare (god man, förvaltare, närstående).

Om den enskilde har invändningar mot avgiftsbeslutet finns möjlighet att lämna in nya verifierade uppgifter för ny bedömning och beslut. Avgiftsbeslutet kan överklagas genom förvaltningsbesvär.[29]

I samband med den första avgiftsberäkningen och på begäran från kommunen, ska den enskilde bifoga den senaste inkomstdeklarationen (inklusive ”Specifikation till inkomstdeklaration”).

5. Boendekostnader

5.1 Beräkning av boendekostnad

Boendekostnaden är en del av den enskildes förbehållsbelopp och har stor betydelse för den enskildes avgift. Vid avgiftsberäkningen ska den enskildes boendekostnad i permanent bostad ingå i det totala förbehållsbeloppet och avräknas från nettoinkomsten.

[29] 16 kap. 3 § SoL.

Beräkning av boendekostnad ska göras med stöd av Pensionsmyndighetens vägledning för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Den grundläggande principen är att de verkliga kostnaderna ska användas vid fastställande av boendekostnad. Vid beräkningen ska därför tas hänsyn till den enskildes uppgifter om de faktiska boendekostnaderna, vilka ska styrkas med verifierade uppgifter.[30]

För makar, registrerade partners samt sammanboende ska boendekostnaden för var och en av dem utgöra hälften av den framräknade faktiska boendekostnaden. Bor man tillsammans med andra vuxna personer ska boendekostnaden fördelas lika bland hushållets myndiga personer.

För makar som inte bor tillsammans i ordinärt boende ska boendekostnad räknas var för sig. Detsamma gäller för eventuellt bostadsstöd (till exempel bostadstillägg) som då räknas som inkomst för var och en för sig.

Handlingar kan krävas som styrker faktisk hyreskostnad, till exempel vid privata hyresöverenskommelser och avtal.

5.1.1 Hyrd bostad i ordinärt eller särskilt boende

För den som bor i hyrd bostad är boendekostnaden hyran. Boendekostnaden i hyrd bostad ska vara lika med hyran inklusive värme och obligatoriska avgifter, till exempel drift, sophämtning, vatten med mera. Ingår hushållsel i hyran dras denna kostnad ifrån. Elkostnaden beräknas enligt Pensionsmyndighetens schablon.

För hyrd bostad räknas den boyta som är angiven i hyreskontraktet. Om uppgift saknas ska sökanden på annat sätt visa den uppgivna boytan, exempelvis genom en ritning.

Olika sorters avgifter kan ingå i hyran. Dessa avgifter får räknas med i bostadskostnaden om de framgår av hyres- eller avgiftsavi och har anknytning till bostaden och boendet.[31] Däremot får inte kostnader för vård och omsorg och andra privata levnadskostnader räknas med som bostadskostnad.

De personer som har beslut om särskilt boende (SoL) eller har beslut om bostad med särskild service för vuxna (9 § 9 p LSS) betalar hyra för bostaden. Boendekostnaden i särskilt boende utgörs av hyra enligt hyresavtal.

5.1.2 Bostad med andrahandskontrakt

Boendekostnad räknas på samma sätt som för hyrd bostad.

5.1.3 Bostadsrätt

För den som bor i bostadsrätt räknas följande med i boendekostnaden

- månadsavgift

[30] RÅ 2008:28.

[31] För mer utförlig vägledning om vilka avgifter som kan accepteras och om gällande rättspraxis, hänvisas till Pensionsmyndighetens Vägledning, som årligen uppdateras.

- inte avdragsgill räntekostnad på lån för bostaden, det vill säga 70 procent av hela räntekostnaden.

I övrigt räknas boendekostnaden på samma sätt som för hyrd bostad.

5.1.4 Eget enfamiljshus

För den som bor i enfamiljshus räknas följande med i boendekostnaden

- inte avdragsgill räntekostnad på lån för bostaden, det vill säga 70 procent av hela räntekostnaden
- driftskostnader (uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader)
- villaförsäkring
- fastighetsavgift
- eventuell tomträttsavgift
- eventuell obligatorisk vägföreningsavgift.

När det gäller vad som kan inräknas i faktisk boendekostnad för den som bor i egen fastighet ska enligt rättspraxis dessutom godtas alla sådana löpande kostnader som normalt drabbar en fastighetsägare, inbegripet mindre reparationer och normalt underhåll av fastigheten samt vissa kostnader så att fastigheten kan hållas framkomlig. Som exempel kan nämnas ommålning eller service av en värmeanläggning. Den enskilde ska kunna styrka de faktiska kostnaderna.[32] Lagstiftarens utgångspunkt är att den enskilde ska kunna bo kvar i sin fastighet.

Fastighetskostnader som inte avser permanentbostaden ska inte räknas med, till exempel kostnader för fritidsbostad.

5.1.5 Eget två/flerfamiljshus

Bostadskostnaden ska räknas på samma sätt som vid enfamiljshus och därefter fördelas bostadskostnaden på respektive lägenhet.

5.1.6 Eget småhus på lantbruksenhet

Endast kostnader som rör bostadsbyggnaden inklusive tomtmark får tas med. Vid beräkning av boendekostnaden ska 70 procent av räntekostnaderna på lån som berör bostadsfastigheten tas med. Övriga driftkostnader som uppvärmning, vatten, avlopp, renhållning och el beräknas enligt Pensionsmyndighetens schabloner.

5.1.7 Arrenderat småhus på lantbruksenhet

Boendekostnaden ska vara

- arrendeavgiften för bostaden inklusive tomtmark
- uppvärmning och övriga driftkostnader enligt Pensionsmyndighetens schabloner.

[32] RÅ 2008:28.

5.1.8 Andelshus eller egen flerfamiljsfastighet

Boendekostnaden ska beräknas till det belopp som har fastställts som genomsnittskostnad för det antal vuxna och barn som bor i bostaden.

5.1.9 Delad bostad

När den enskilde delar bostad med någon och det inte finns någon, avtalad hyra mellan de som delar bostaden, fördelas bostadskostnaden lika bland hushållets myndiga personer.

Undantag finns om hyresförhållandet är mellan den enskilde och dennes barn eller förälder, förutsatt att båda parter bor i bostaden. Då gäller i stället reglerna om andelsberäkning, se 5.1.8.

5.1.10 Fri bostad och övriga boendeformer

Om den enskilde permanent har sin bostad i husvagn, husbil, villavagn, campingstuga, husbåt eller liknande, utgörs bostadskostnaden av den faktiska kostnaden för hyra för uppställningsplatsen, eventuell kostnad för hyra av bostaden samt uppvärmningskostnad. Dessutom får 70 procent av räntekostnaden för lån till bostaden (egendomen) räknas med under förutsättning att bostaden lämnats som säkerhet för lånet. Om bostaden köpts på kredit där försäljningsavtalet har ett återtagandeförbehåll på bostaden får räntekostnad räknas med i bostadskostnaden.

5.2 Dubbla boendekostnader

Avsnittet gäller både för särskilt boende för äldre enligt SoL och för bostad med särskild service SoL. Särskilt boende inkluderar, om inget annat anges, även bostad med särskild service i texten nedan.

Den enskilde ska enligt 8 kap. 7 § SoL under en övergångsperiod efter flytt till särskilt boende eller bostad med särskild service (SoL), ha rätt att förbehålla sig medel för dubbla boendekostnader.

5.2.1 Nedsättning av hyra vid dubbla boendekostnader (SoL)

Nedsättning av hela eller delar av hyran på det särskilda boendet eller i bostad med särskild service enligt SoL kan enligt kommunens taxesystem göras under förutsättning att den enskilde inte har likvida medel eller realiserbara tillgångar som överstiger ett värde av två prisbasbelopp, och att den enskildes avgiftsutrymme inte räcker till att betala både vård- och omsorgsavgift och boendekostnad för den tidigare bostaden.

Ansökan om nedsättning av hela eller delar av hyran på det särskilda boendet eller i bostaden med särskild service (SoL) kan göras av den som

- bor ensam vid flytten till särskilt boende
- redan bor på särskilt boende och har fått beslut om medboende, det vill säga den dubbla boendekostnaden uppstår när maken, registrerade partner eller sammanboende flyttar till särskilt boende som medboende.

Den enskilde ska i samband med ansökan visa handlingar (till exempel deklaration, uppgift om taxeringsvärde och lånehandlingar för bostadslån) som styrker att han eller hon inte har tillgångar på mer än två prisbasbelopp.

Ansökan om nedsättning av hyra ska vara inlämnad inom två månader efter tillträde till bostaden i det särskilda boendet. Om ansökan kommer in senare än två månader efter tillträde kan nedsättning av hyran beviljas för kommande hyror, inte retroaktivt.

Beslut om nedsättning av hyran i särskilt boende utgår från varje individs betalningsförmåga (avgiftsutrymme).

Beslutet om hyresnedsättningen ska gälla för den tid som behovet kvarstår – dock längst inflyttningsmånaden samt ytterligare tre månader. Om flytten sker från bostadsrätt eller villa kan nedsättning av hyran i särskilt boende beviljas under förutsättning att det finns ett försäljningsuppdrag. Om flytten sker från hyresrätt kan nedsättning av hyran i särskilt boende beviljas under förutsättning att det tidigare hyreskontraktet har sagts upp. Den enskilde ska meddela vård- och omsorgskontoret när den dubbla hyreskostnaden upphör.

Den som har tillgångar men saknar likvida medel i avvaktan på försäljning av till exempel bostadsrätt eller villa kan beviljas uppskov med hela eller delar av hyran på det särskilda boendet till dess försäljningen är klar, dock längst under sex månader.

6. Förbehållsbelopp

6.1 Syfte med förbehållsbelopp

Syftet med förbehållsbelopp är att skydda den enskilde från alltför höga avgifter och att personen ska få behålla en lägsta nivå av egna medel, som ska räcka till nödvändiga och normala levnadskostnader. Den enskildes förbehållsbelopp uppgår till summan av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad.[33]

6.2 Minimibelopp

Minimibeloppet är ett belopp som avser så kallade normalkostnader och inte den enskildes faktiska kostnader.[34] I Norrköpings kommuns taxa framgår att kommunen tillämpar ett högre minimibelopp än vad som framgår av SoL.

Minimibeloppet ska täcka den enskildes levnadskostnader för posterna nedan, och som i huvudsak följer de belopp som årligen redovisas i Konsumentverkets referensvärden för levnadskostnader per månad.[35]

- kostnader för mat, alla måltider
- kläder och skor
- fritid och lek
- mobiltelefon
- personlig hygien

[33] 8 kap. 7 § SoL.
[34] 8 kap. 7 § SoL.
[35] Informationen om referensvärdena uppdateras årligen på Konsumentverkets webbplats.

- förbrukningsvaror
- hemutrustning
- medier
- hemförsäkring
- hushållsel
- resor
- öppen hälso- och sjukvård
- läkemedel.

6.2.1 Minimibelopp för ensamstående personer

Innan avgift debiteras ska den enskilde per månad garanteras medel för normala levnadsomkostnader med lägst 1,4 gånger en tolftedel av 1,4789 gånger prisbasbeloppet för ensamstående personer under 65 år, samt lägst 1,3 gånger en tolftedel av 1,4789 gånger prisbasbeloppet för ensamstående personer 65 år eller äldre (minimibelopp enligt 8 kap. 7 § andra stycket 1 SoL).

6.2.2 Minimibelopp för sammanboende personer

Innan avgift debiteras ska var och en av sammanlevande makar, registrerade partners och sambor per månad garanteras medel för normala levnadsomkostnader med lägst 1,4 gånger en tolftedel av 1,2066 gånger prisbasbeloppet för personer under 65 år, samt lägst 1,3 gånger en tolftedel av 1,2066 gånger prisbasbeloppet för personer 65 år eller äldre (minimibelopp enligt 8 kap. 7 § andra stycket 2 SoL).

6.3 Höjning av minimibeloppet

6.3.1 Allmänt om höjning av minimibelopp

Kommunen kan i vissa situationer besluta om ett högre minimibelopp.[36] Höjningen ska krävas för att den enskilde ska leva ett normalt liv. Detta görs vid en individuell prövning av om den enskilde har ett varaktigt behov av ett inte oväsentligt högre belopp. Med varaktigt behov menas att kostnaden eller merkostnaden är regelbundet återkommande under större delen av året och att beloppet ska uppgå till minst 200 kronor per månad.

Följande poster är exempel på levnadsomkostnader som kan medföra beslut om höjning av minimibeloppet:

- fördyrad kost, till exempel på grund av att maten tillhandahålls via hemtjänsten i ordinärt boende, eller tillhandahålls i särskilt boende eller dagverksamhet
- familjesituationen för äldre och personer med funktionsnedsättning
- kostnader till följd av funktionsnedsättning, bland annat för rehabilitering eller habilitering inklusive resor till vårdgivare
- kostnad för god man eller förvaltare.

[36] 8 kap. 8 § 1 st. SoL.

Enligt taxan kan beslut fattas om höjning av minimibeloppet när det föreligger varaktiga kostnader, som är större än differensen mellan de av Norrköpings kommun fastställda minimibeloppen och minimibeloppen enligt 8 kap 7 § SoL.

Den enskilde ansöker om höjning av minimibeloppet. Behov, varaktighet och kostnader ska styrkas av den enskilde.

Undantag från ansökan gäller för biståndsbeslutad mat och när den enskilde är vårdnadshavare för barn, där behov av justeringar av minimibeloppet ska beaktas av debiteringshandläggaren. Beslut fattas i enlighet med fastställd delegationsordning för vård- och omsorgskontoret.

6.3.2 Höjning av minimibelopp på grund av biståndsbeslutad mat

Den enskilde har, när avgiftsutrymmet är otillräckligt, rätt till en höjning av minimibeloppet när det gäller biståndsbeslutad mat i kombination med hemtjänstinsatser i ordinärt boende, när mat tillhandahålls i särskilt boende eller bostad med särskild service, på korttidsplats samt i dagverksamhet.

Denna höjning av minimibeloppet görs i samband med beräkningen av förbehållsbeloppet, och den enskilde behöver inte påtala behovet av höjning.

De enskilde ska som minst betala Konsumentverkets årligen beräknade råvarukostnad.[37]

6.3.3 Höjning av minimibelopp för hushåll med barn och unga

För hushåll med barn och unga utgår tillägg till minimibeloppet med de belopp som beräknats för olika åldrar enligt riksnormen för försörjningsstöd.[38] Tillägg medges även för barn som fyllt 19 och till och med den månad barnet fyller 21 år, om den unge fortfarande går i skolan.[39]

6.3.4 Kostnader som inte ingår i normala levnadskostnader

När den enskilde ansöker om höjning av minimibeloppet ska alltid en bedömning göras av vad som kan anses vara normala levnadskostnader.

Det finns kostnader som kan anses ligga utanför begreppet normala levnadskostnader och som inte kan beaktas vid en utredning om höjning av minimibeloppet så som:

- avsättningar till privat sparande
- kostnader i samband med underhållsavtal mellan makar[40]

---

[37] För aktuella siffror, se Socialstyrelsens senast utgivna Meddelandeblad Uppgifter för beräkning av avgifter inom äldre- och funktionshinderomsorgen.
[38] Socialstyrelsens riksnorm för försörjningsstöd.
[39] Underhållsskyldigheten upphör när barnet fyller 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess att barnet fyller tjugoett år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning. (7 kap. 1 § 2 st. FB).
[40] Privata avtal om underhåll mellan den enskilde och annan person, till exempel make/maka/registrerad partner/sammanboende skall inte medföra någon förändring av avgiftsberäkningen eller jämkning av avgifterna för den enskilde. Så kallade civilrättsliga avtal har ingen rättsverkan på kommunens lagbundna avgiftsregler.

- merkostnader i samband med funktionsnedsättning, om det finns handikappersättning, merersättning eller motsvarande[41] som ska täcka kostnaden
- amortering på lån
- skulder, utmätning via kronofogden.

6.4 Sänkning av minimibeloppet

Minimibeloppet får minskas i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som minimibeloppet ska täcka, på grund av att kostnaden ingår i avgiften (eller hyran) för hemtjänst, dagverksamhet, bostad i särskilt boende eller i bostad med särskild service (SoL).[42]

I särskilt boende (kan även gälla för vissa bostäder med särskild service) tillhandahålls följande poster kostnadsfritt och avdrag ska göras från minimibeloppet:

- Förbrukningsvaror, 100 procent av Konsumentverkets årligen framräknande referensvärde: Sjukvårdsmaterial som inte är förskrivet på enskild person, tvättmedel, sköljmedel, rengöringsmedel, tvättlappar, engångshaklappar, toalett- och hushållspapper, glödlampor och lysrör till fast armaturer i bostaden med mera.
- Hemutrustning, 40 procent av Konsumentverkets årligen framräknande referensvärde: Säng med madrass och kuddar, sängkläder och sänglinne samt handdukar erbjuds den enskilde kostnadsfritt på boendet.
- För hushållsel görs ett avdrag från minimibeloppet på 0,0706 gånger prisbasbeloppet delat med tolv.

Det belopp med vilket minimibeloppet ska minskas, räknas årligen fram med utgångspunkt från motsvarande kostnadsposter i Konsumentverkets referensvärden, och beslutas av vård- och omsorgsnämnden i samband med nämndens årliga omräkning av avgifter och priser. Avdragen ska baseras på minimibeloppen för en ensamstående person 65 år och äldre, oavsett ålder på den som bor i särskilt boende (eller i vissa fall i bostad med särskild service).

Medboende i särskilt boende för äldre, och som har hemtjänstinsatser, ska ha ett avdrag för hushållsel, eftersom hushållsel ingår i hyran.

För personer som bor i bostäder med särskild service ingår hushållsel. Alla som bor där ska ha ett avdrag på sitt minimibelopp för hushållsel. Undantag kan finnas utifrån beslut fattade av vård- och omsorgsnämnden, där avdrag ska göras även för posterna förbrukningsvaror och hemutrustning.

[41] Den 1 januari 2019 infördes två nya socialförsäkringsförmåner: merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna och omvårdnadsbidrag vid funktionsnedsättning hos barn. Socialförsäkringsförmånerna handikappersättning och vårdbidrag kommer succesivt ersättas av merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag.

[42] 8 kap. 7 § 2 st SoL.

7 Avgifter i ordinärt boende

7.1 Fastställande av avgift för hemtjänst

Avgift för hemtjänstinsatser i ordinärt boende beräknas utifrån 0,0074 gånger prisbasbeloppet per timma beviljad tid, dock högst upp till befintligt avgiftsutrymme samt inom ramen för högkostnadsskyddet.[43]

Kommunen tar ut avgifter för hemtjänst i form av service- och omvårdnadsinsatser, inköp, beställning av mat, tillsyn via telefonservice och digital tillsyn, ledsagning respektive avlösning i hemmet som inte är avgiftsbefriad.

Följande insatser och stöd är avgiftsfria:

- boendestöd
- avlösning i hemmet som är avgiftsfri i enlighet med ”Riktlinje för utredning, beslut och utförande enligt socialtjänstlagen”[44]
- dagverksamhet[45] (äldre och socialpsykiatri)
- ledsagning till och från dagverksamhet och träffpunkt
- leverans av kyld mat för personer som inte har andra insatser enligt SoL.

7.2 Hälso- och sjukvårdsavgifter i ordinärt boende

Avgiften för insats av sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut/sjukgymnast och undersköterska anställd i hemsjukvården är 0,00211 gånger prisbasbeloppet per besök.

Avgift för insats av sjuksköterska, fysioterapeut/arbetsterapeut, sjukgymnast och undersköterska anställd i hemsjukvården ska som högst vara 0,00846 gånger prisbasbeloppet per månad.

Med insats menas en åtgärd som utförs av hemsjukvården i samband med ett fysiskt besök i den enskildes bostad.

Reglerna om avgift för hemsjukvård omfattar även patienter med boendestöd.

Hälso- och sjukvårdsinsatser till barn och unga under 20 år är avgiftsfria.

I avgiften för besök av fysioterapeut/arbetsterapeut ingår vid behov bostadsanpassningsintyg. Administrering av intyget är inte förenat med någon avgift för den enskilde.

Avgifter för hjälpmedel i Norrköpings kommun följer det länsövergripande regelverket för hjälpmedelsförskrivning i Östergötland.[46]

7.3 Trygghetslarm

Avgift för trygghetslarm är 0,00634 gånger prisbasbeloppet per månad. Per dygn är avgiften 0,00634 gånger prisbasbeloppet delat med 30. Avgiften gäller oavsett om den enskilde har

[43] 8 kap. 5§ SoL.
[44] Framgår av vård- och omsorgsnämndens riktlinjer för SoL, VON 2019/0348-36 003.
[45] Avgift för mat tillkommer, se 3.2.
[46] KS 2021/0491.

trygghetslarm enligt 4 kap. 2a § SoL, det vill säga via förenklad handläggning, eller enligt 4 kap. 1 § SoL.

Avgiften debiteras från och med det datum larmet installeras och till det datum insatsen trygghetslarm avslutas. Avgift för trygghetslarm pågår även vid uppehåll av andra insatser i ordinärt boende. Installation av trygghetslarm ingår i avgiften för larm.

Besök av hemtjänsten i samband med att en person larmat ingår i avgiften för larm.

7.4 Biståndsbedömd dagverksamhet

Biståndsbedömd dagverksamhet är avgiftsfri. Däremot tas en kostnad ut för måltider. Priset avser:

- heldag (frukost, lunch, mellanmål) 0,0477 gånger prisbasbeloppet delat med 30
- halvdag (lunch och mellanmål) 0,0419 gånger prisbasbeloppet delat med 30.

7.5 Matdistribution

Avgift för matdistribution utgår från portionspriset för kyld mat till brukare i ordinärt boende. Avgiften baseras på avtal med aktuell leverantör av kyld mat. Priset räknas upp årligen per den 1 april.

Avgiften motsvarar självkostnad (råvarukostnad, kostnad för tillagning och förpackning samt distribution från leverantör) för att framställa maten. Avgiften per månad beror av hur många portioner som den enskilde beställt och fått levererat.

Avgiften är beroende av den enskildes avgiftsutrymme. Avgiften för mat i ordinärt boende kan därför variera. I ordinärt boende faktureras alltid mat som levererats till den enskilde.

Regler för beställning, avbeställning och tilläggsbeställning finns i avtal med och informationsmaterial från leverantören.

Om den mat som är beställd inte kan levereras på grund av att den enskilde blivit oplanerat inlagd på sjukhus eller korttidsboende ska den enskilde inte faktureras. Om beställd mat inte kan levereras av andra skäl som beror på den enskilde ska maten faktureras.

7.6 Avgift för insatsen ”mat på träffpunkt”

Om den enskilde har insatsen ”mat på träffpunkt” debiteras avgift för matdistribution enligt avsnitt 7.5.

8. Avgifter och kostnader i särskilt boende, inklusive korttidsboende och bostad med särskild service (SoL)

8.1 Särskilt boende

8.1.1 Avgift

För hemtjänstinsatser och hemsjukvård i bostäder med särskild service (5 kap. 7 § SoL) tas avgift ut med avgiftsutrymmet upp till högst en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet per månad (högkostnadsskydd enligt 8 kap. 5 § SoL). Per dygn är avgiften högst en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet per månad delad med 30.

8.1.2 Måltider särskilt boende

I särskilt boende ingår heldygnskost bestående av frukost, lunch, kvällsmål och olika mellanmål. Helpensionspriset för mat i särskilt boende och bostad med särskild service (SoL) är 0,0806 gånger prisbasbeloppet per månad och 0,0806 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per dygn.

8.1.3 Tillfällig reducering av matavgift

Avgiften är beroende av den enskildes avgiftsutrymme och kan därför variera för heldygnskost i särskilt boende. Det är med vissa undantag inte möjligt för den enskilde att få reducering för enskilda måltider.

Det kan finnas särskilda skäl för beslut om nedsättning eller befrielse från matavgift. Ett exempel är om den enskilde som bor inom särskilt boende inte kan nyttja den heldygnskost som erbjuds av medicinska skäl. Det kan till exempel förekomma att den enskilde bekostar sondmat själv.

Matavgiften ska ändras vid tillfälligt uppehåll, med följande regler i särskilt boende

- vid akut och planerad sjukhusvistelse sker 100 procent reducering från första dagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas
- vid annan frånvaro som anmälts minst fem dagar i förväg, reduceras matavgiften med 100 procent från första frånvarodagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas
- vid annan frånvaro som inte föranmälts reduceras matavgiften med 100 procent från och med den sjätte frånvarodagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas.

8.1.4 Medboende

Äldre har enligt SoL rätt att bo tillsammans i ett särskilt boende även om bara en av makarna har behov av ett sådant boende.[47] För en medboende utan beslut om insatser enligt SoL, gäller inte bestämmelserna om avgifter enligt SoL, men avgifter enligt KL kan tillkomma. För den som är medboende i särskilt boende, och som inte har biståndsbedömda insatser enligt SoL, är

[47] Medboende är den som flyttar med en biståndsberättigad person till ett särskilt boende utan att själv ha behov och beslut om en sådan insats.

helpensionspriset 0,0806 gånger prisbasbeloppet per månad och 0,0806 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per dygn. Moms tillkommer.

Om den medboende har beslut om hemtjänstinsatser i särskilt boende debiteras det utifrån beslutad tid för insats. Debitering av hälso- och sjukvårdsinsatser sker enligt vad som framgår i 7.2.

Medboende har möjlighet att köpa mat i boendet. Om den medboende har biståndsbedömd insats för mat är avgiften helpensionspriset exklusive moms, om inte tillkommer moms. Medboende kan köpa samtliga måltider eller endast vissa som serveras på det särskilda boendet. Genom en överenskommelse mellan det särskilda boendet och den medboende avgörs vilka måltider som denne kontinuerligt vill äta och därmed ska faktureras för.

8.2 Korttidsboende

8.2.1 Avgift

För hemtjänstinsatser och hemsjukvård i korttidsboende (5 kap. 5 § SoL) tas avgift ut med avgiftsutrymmet upp till högst en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet per månad (högkostnadsskydd enligt 8 kap. 5 § SoL). Per dygn är avgiften högst en tolftedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet per månad delad med 30.

Den enskilde betalar avgift från och med dag för ankomst till korttidsboendet till och med dagen innan vistelsen avslutas. Det innebär att den enskilde inte betalar avgift för sista dagen på korttidsboendet.

8.2.2. Måltider korttidsboende

På korttidsboende ingår heldygnskost bestående av frukost, lunch, kvällsmål och olika mellanmål. För den som vistas på korttidsboende är priset för mat per dygn 0,0806 gånger prisbasbeloppet delat med 30.

9. Övriga avgifter och priser

9.1 Avgifter i samband med insatser enligt LSS

Avgifter med mera regleras i 18-21 §§ LSS. Utgångspunkten är att människor inte ska ha merkostnader till följd av sin funktionsnedsättning.[48] Kommunen får ta ut skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Det under förutsättning att den enskilde har hel allmän ålderspension, hel sjukpenning, hel aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.[49]

9.1.1 Bostad med särskild service LSS

9.1.1.1 Stöd och omvårdad

Stöd och omvårdnad enligt LSS kostar inte den enskilde något.

[48] Prop. 1992/93:159.

[49] 19 § LSS.

NORRKÖPING

9.1.1.2 Boendekostnad

De som har beslut om bostad med särskild service för vuxna (9 § 9 p LSS) betalar hyra för bostaden.

9.1.1.3 Måltider bostad med särskild service

En skälig avgift kan tas ut för måltider som serveras i samband med insatser enligt LSS. Mat kan den enskilde köpa själv eller via gemensam hushållskassa.[50]

9.1.1.4 Fritids- och kulturaktiviteter bostad med särskild service

Fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår som en del i respektive LSS-insats (olika vad som ingår beroende på insats) och kostar inget för den enskilde. I övrigt betalar den enskilde med egna medel för de fritidsaktiviteter och kulturella aktiviteter som han eller hon deltar i.

9.1.2 Måltider daglig verksamhet LSS

Deltagare i daglig verksamhet betalar kommunens självkostnadspris för måltider. Moms tillkommer. Vård- och omsorgsnämnden fattar årligen beslut om pris per portion.

9.1.3 Måltider korttidsvistelse LSS

Norrköpings kommun tar ut ersättning för mat[51] som serveras i samband med korttidsvistelse för barn och ungdomar samt vuxna, oavsett i vilken form verkställigheten sker.

Halvdag innebär frukost eller mellanmål och middag. Heldag innebär frukost, mellanmål, middag och mellanmål på kvällen. Helg- och lovdag innebär frukost, mellanmål, lunch, mellanmål, middag och mellanmål på kvällen.

9.1.3.1 Måltider i korttidsvistelse för barn samt ungdomar som går i gymnasieskolan

Avgift för mat vid korttidsvistelse är 0,029 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per halvdag, 0,0334 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per heldag och 0,0605 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per helg- och lovdag för barn samt ungdomar som går i gymnasieskolan.

9.1.3.2 Måltider vuxna samt ungdomar från 18 år med egna inkomster

Avgift för mat vid korttidsvistelse är 0,0387 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per halvdag, 0,0445 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per heldag och 0,0806 gånger prisbasbeloppet delat med 30 per helg- och lovdag för vuxna samt ungdomar med egna inkomster som har slutat gymnasieskolan.

9.1.4 Bostad med särskild service för barn och unga LSS eller familjehem

Avgift för mat och boende i bostad med särskild service för barn och unga (9 § 8 LSS) eller familjehem, tas ut från och med att den unge får egna inkomster i form av aktivitetsersättning eller inkomster på motsvarande nivå.

[50] Se vidare ”Rutin för gemensam hushållskassa”.

[51] Avgiften för mat regleras i ”Avgifter inom LSS-verksamheten”.

9.1.4.1 Boendeavgift för bostad med särskild service för barn och unga eller familjehem

Bestämmelser för boendeavgift för barn och unga upp till 18 år se avsnitt 9.2.2 ”Föräldrars försörjningsskyldighet för barn som inte bor hemma”.

För unga över 18 år är avgiften för bostaden[52] per månad är en tolftedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet om bostaden har egen toalett och dusch eller 0,40 gånger prisbasbeloppet om bostaden saknar egen dusch och eller toalett. Det vill säga bostaden delar dusch och eller toalett med andra personer.

9.1.4.2 Måltider i bostad med särskild service för barn och unga eller familjehem

Bestämmelser för avgift för måltider för barn och unga upp till 18 år se avsnitt 9.2.2 ”Föräldrars försörjningsskyldighet för barn som inte bor hemma”.

Avgiften för mat per månad är en tolftedel av 0,57 gånger prisbasbeloppet om den enskilde äter alla måltider i boendet och en tolftedel av 0,44 gånger prisbasbeloppet om den enskilde äter alla måltider förutom lunch på vardagar, i boendet.[53]

9.1.4.3 Tillfällig reducering av matavgift

Matavgiften ska ändras vid tillfällig frånvaro, med följande regler i bostad med särskild service för barn och ungdomar

- vid akut och planerad sjukhusvistelse sker reducering med 1/30 av avgiften från första dagen till och med dagen före hemkomstdagen
- vid annan frånvaro som anmälts minst 3 dagar i förväg, reduceras matavgiften med 1/30 av avgiften från första frånvarodagen till och med dagen före hemkomstdagen.

Vid annan frånvaro som inte föranmälts reduceras kostavgiften med 1/30 av avgiften från och med den 6:e frånvarodagen till och med dagen före hemkomstdagen.

9.2 Familjehem/bostad med särskild service för barn/unga/ hem för vård eller boende för barn och unga (HVB)

I detta avsnitt beskrivs föräldrars underhållskyldighet för barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service för barn och unga eller i familjehem eller i hem för vård eller boende för barn och unga (HVB).

9.2.1 Föräldrars underhållsskyldighet

Föräldrar har enligt 7 kap. 1 § FB var för sig underhållsskyldighet för sina barn. Underhållsskyldigheten gäller tills barnet fyller 18 år eller till dess att barnet slutar gymnasiet, dock längst till och med 21 år.

[52] Avgiften för bostad med dusch och toalett motsvarar den högsta avgift som får tas ut för bostad i särskilt boende där hyran inte kan fastställas med hjälp av hyreslagstiftningen (SoL 8 kap. 5 §). Avgiften för bostad som saknar egen toalett och eller dusch är något lägre på grund av en lägre standard.

[53] Procentsatserna utgår från Konsumentverkets beräkningar av kostnaden för mat för ungdomar 18-30 år, år 2015.

När den unge fyller 18 år upphör föräldrarnas ersättningsskyldighet till kommunen. Föräldrarna har istället en direkt underhållsskyldighet enligt 7 kap. 1 § FB gentemot den unge, om han eller hon fortfarande går i gymnasieskolan.

Kommunen har inte möjlighet att hänvisa till föräldrabalkens bestämmelse och kräva att föräldrarna ska betala till kommunen för sina myndiga barn. Det är endast den unge själv som kan kräva föräldrarna på underhåll.[54]

9.2.2 Föräldrars försörjningsskyldighet för barn som inte bor hemma

Föräldrar till barn och ungdomar med funktionsnedsättning som stadigvarande bor i familjehem, bostad med särskild service enligt 9 § 8 p LSS eller som efter ett beslut enligt 4 kap. 1 § SoL är placerade i ett hem för vård eller boende (HVB), är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. Storleken på ersättningen som föräldrarna ska betala ska fastställas på samma grunder som vid betalningsskyldighet för underhållsstöd enligt 19 kap. socialförsäkringsbalken (SFB).

Beräkningen av respektive förälders betalningsförmåga ska utgå från bland annat inkomst och det antal barn de är underhållsskyldiga för. Beräkningen kan leda till att föräldrarna ska betala olika belopp.

En lägre avgift kan fastställas utifrån överenskommelse med föräldrarna om att de ska stå för vissa av barnets kostnader.

Om barnet vistas hos sin förälder/sina föräldrar kan avdrag på den fastställda ersättningen till kommunen göras med 1/40 för varje helt dygn i enlighet med de regler som finns i 7 kap. 4 § FB. Det innebär att föräldrarna kan ansöka om avdrag när barnet eller ungdomen har varit hos dem en sammanhängande tid om minst fem dygn eller minst sex hela dygn under kalendermånaden. Om föräldrarna bor på olika adresser kan den förälder som haft barnet hos sig enligt ovan få avdrag på sin ersättning till kommunen.

Om ett barn är placerat i familjehem enligt SoL får Försäkringskassan, om nämnden begär det, besluta att familjehemsföräldern ska få barnbidraget (106 kap. 6 § SFB). Någon motsvarande bestämmelse finns inte för bostad med särskild service enligt LSS.[55]

Eftersom föräldrarnas skyldighet att bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden upphör då den unge fyller 18 år och aktivitetsersättning inte kan betalas ut förrän i juli det år då den enskilde fyller 19 år kan det uppstå ett glapp i kommunens möjlighet att ta ut ersättning för kostnader.[56] Det innebär att kommunen i vissa fall inte kan ta ut ersättning fram till dess att den enskilde får egen inkomst.

[54] Se vidare Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning, Handbok för rättstillämpning och utförande av LSS-insatser, Socialstyrelsen, s 151-152.
[55] Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning, Handbok för rättstillämpning och utförande, sid. 160-161 handlar om avgifter, ersättningar och bidrag.
[56] Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning, Handbok för rättstillämpning och utförande av LSS-insatser, Socialstyrelsen 2020.

9.3 Avgifter vid placering på hem för vård eller boende för vuxna HVB (SoL)

I vård- och omsorgsnämndens reglemente framgår att nämnden vid särskilda skäl eller i avvaktan på verkställighet av beslut enligt 9 § 9 LSS får göra en placering i hem för vård eller boende för vuxna (HVB).

Vid placering på hem för vård eller boende för vuxna (HVB) får kommunen ta ut avgift enligt 8 kap. 1 § SoL Enligt 6 kap. 1 § socialtjänstförordningen (SoF) får kommunen ta ut en avgift om 80 kronor per dag.

9.4 Bårrumstransport

Enligt 2 kap. 1 § HSL hör det till hälso- och sjukvårdens ansvar att ta hand om avlidna. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar i de särskilda boendeformerna. I ansvaret ingår att den avlidne transporteras till och förvaras i bårhus tills bisättning kan ske.

Kommunen får ta ut avgift i samband med omhändertagande av avlidna. Avgiften omfattas inte av högkostnadsskyddet i SoL och HSL. Avgiften för enskilda dödsbon baseras på avtal med aktuell leverantör av bårrumstransport.[57]

Alla berörda dödsbon faktureras samma avgift oavsett transportsätt och transportsträckans längd. Det berörda dödsboet faktureras transporten i samband med den slutliga vård- och omsorgsavgiftsfakturan.

9.5 Mat träffpunkt och daglig verksamhet (SoL)

Deltagare i daglig verksamhet enligt SoL och besökare på träffpunkter betalar kommunens självkostnadspris för måltider. Moms tillkommer. Vård- och omsorgsnämnden fattar årligen beslut om pris per portion.

10. Övriga bestämmelser

10.1 Handläggning

Avgiftsbeslut fattas enligt gällande delegationsordning för vård- och omsorgsnämnden.

10.2 Beräkning av avgift

För att kunna beräkna den enskildes avgift behöver dennes avgiftsutrymme räknas ut. Den enskilde uppmanas därför att komma in med inkomstuppgifter och uppgift om boendekostnad.

Det kan förekomma stickprovskontroller av inlämnade uppgifter och den enskilde ska på begäran styrka att inlämnade uppgifter stämmer.

Om uppgifter inte lämnas eller inte är fullständiga ska den enskilde betala högsta avgift för de insatser som han eller hon är beviljad.

[57] Gäller enligt beslut (KS 2018/0538) från och med den 1 juli 2018. Avgiften justeras av vård- och omsorgsnämnden när ersättningen till entreprenören justeras i enlighet med Ramavtalet för transport av avlidna (UH-2017-184).

Först beräknas den enskildes avgiftsunderlag utifrån inlämnade inkomstuppgifter och övrigt som framgår i kapitel 4. Därefter fastställs den enskildes förbehållsbelopp. Den enskildes betalningsförmåga, det så kallade avgiftsutrymme, räknas fram genom att förbehållsbeloppet dras från avgiftsunderlaget (inkomsten). Avgiftsutrymmet tas i anspråk för avgifter till dess högsta möjliga avgift är beräknad utifrån taxesystemet och den enskildes avgiftsutrymme. Om den enskildes avgiftsutrymme är 0 kronor eller ett negativt avgiftsutrymme kan ingen avgift som ingår i högkostnadsskyddet tas ut.

Om den enskilde har ett negativt avgiftsutrymme kan avgiften för mat reduceras, dock aldrig lägre än att den motsvarar Konsumentverkets beräknade råvarukostnad.

10.2.1 Hantering av situationer när den enskilde inte har fått den tid utförd som följer av beslut om beviljade hemtjänstinsatser i ordinärt boende och det påverkar avgiften

I de situationer när en brukare inte har fått den tid utförd som följer av beslut om beviljade hemtjänstinsatser i ordinärt boende och det påverkar avgiften ska en justering av avgiften göras. De brukare som berörs är de som har ett avgiftsutrymme som är större än 0 kronor men understiger nivån på högkostnadsskyddet (maxtaxan) per månad.

Justeringen av fakturaunderlaget ska om möjligt ske i samband med ordinarie debitering. Om detta inte är möjligt ska justering göras efterföljande månad.

10.3 Avgiftsbeslut

Ett avgiftsbeslut enligt 8 kap. SoL är ett myndighetsbeslut. Beslut om avgift ska fattas i samtliga ärenden som rör insatser enligt SoL och HSL och som är avgiftsbelagda enligt kommunens taxesystem.

Den enskilde ska erhålla ett skriftligt avgiftsbeslut där det framgår vilka uppgifter som använts i avgiftsunderlaget och beloppen för de slutliga avgifterna. Vidare ska avgiftsbeslutet innehålla uppgift om vilken eller vilka lagparagrafer som ligger till grund för avgiftsbeslutet och uppgift om hur och inom vilken tid den enskilde kan överklaga beslutet.

Avgiftsbeslutet ska skrivas på ett sådant sätt att den enskilde ska kunna se vilket som kan bli den högsta avgiften utifrån beviljat bistånd. Detta eftersom avgiften kan variera mellan olika månader.

Även om avgiftsutrymmet blir en minuspost (redovisas som 0 kr) skickas besluten till den enskilde.

10.4 Ändring av avgiftsbeslut

Kommunen ska ändra en avgift om något förhållande som påverkar avgiftens storlek har ändrats (8 kap. 9 § SoL).

Avgiftens storlek kan påverkas av både ändrade inkomster och ändrade förhållanden. Den enskilde har ansvar för att meddela förändringar som kan påverka avgiften, till exempel ändrad inkomst, ändrade familjeförhållanden och flytt till annan bostad.

Ändring av avgift ska gälla från och med månaden efter det att anledningen till ändringen inträffade om den avser del av månad. Ändringen av avgiften ska dock gälla från och med samma månad som anledningen till ändringen uppkom, om ändringen avser hela månaden.

Den enskilde ska alltid få information om ändring av avgift via ett nytt avgiftsbeslut där det framgår vad ändringen beror på. Den enskilde ska själv medverka vid omräkning av avgiftsunderlaget vid behov.

En avgiftsändring som beror på ett förändrat prisbasbelopp kan ske utan att den enskilde meddelas i förväg.[58]

10.5 Överklagande av avgiftsbeslut

Den enskilde kan överklaga sitt beslut om avgift, beräkning av avgiftsunderlag, beräkning av bostadskostnad eller minimibelopp till förvaltningsrätten (16 kap. 3 § SoL).

Den enskilde kan överklaga sitt avgiftsbeslut både avseende avgiftens storlek och de enskilda delarna i avgiftsberäkningen, till exempel

- beräkning av avgiftsunderlaget (inkomsterna som grund för avgiften)
- beräkning av förbehållsbeloppet
- höjningar eller minskningar av minimibeloppet
- ändring av avgift (skäl till ändring och tidpunkt för ändring).

Överklagande av beslut eller förbehållsbelopp ska inkomma till den myndighet som fattat det överklagade beslutet inom tre veckor från det att den överklagande fått del av beslutet. Kommunens handläggare ska vid behov vara behjälpliga med överklagande om den enskilde begär detta.

Om överklagandet inte ändras efter omprövning av handläggare, ska det skickas till förvaltningsrätten. Hänvisning till taxesystemet och denna riktlinje ska göras när det är relevant.

10.6 Reducering av avgift för insats enligt SoL

10.6.1 För den som har SoL-insatser flera gånger i veckan i ordinärt eller särskilt boende reduceras avgiften vid tillfälligt uppehåll enligt följande regler.

- Vid akut eller planerad sjukhusvistelse sker reducering med 1/30 av den enskildes avgift per dag, från och med första dagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas.[59]

- Vid annan frånvaro som anmälts minst 5 dagar i förväg, reduceras avgiften med 1/30 av den enskildes avgift per dag från och med första frånvarodagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas.

[58] SoL 8 kap. 9 §.

[59] *Den enskildes avgift per dag är 1/30-del av den enskildes avgiftsutrymme upp till högkostnadsskyddet.*

NORRKÖPING

- Vid annan frånvaro som inte föranmälts reduceras avgiften med 1/30 av den enskildes avgift per dag från och med den 6:e frånvarodagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas.

- Vid vistelse på korttidsboende reduceras avgiften för hemtjänst i ordinärt boende med 1/30 av den enskildes avgiftsutrymme från och med första frånvarodagen till och med dagen före den dag då insatserna återupptas.

- För den som enbart har serviceinsatser ska det antal dagar som motsvarar den insats som den enskilde avsagt sig rapporteras in av utföraren och 1/30 per dag x antal dagar ska dras av från den enskildes avgift.

  Exempel: om en brukare har städning 2 gånger per månad och avsäger sig den ena ska avdrag göras med 1/30 av avgiften x 15 dagar.

- Avgiften för trygghetslarm debiteras från och med det datum larmet installeras och till och med dagen när trygghetslarmet avslutas. Avgift för trygghetslarm pågår även vid uppehåll av andra insatser i ordinärt boende. Avgiften för trygghetslarm är 1/30-del av den enskildes avgift per dag.

10.6.2 När den som har SoL-insatser flera gånger i veckan i ordinärt boende eller på särskilt boende och brukaren vill att hemtjänstinsatsen ska påbörjas, upphöra (ej tillfälligt uppehåll) eller när brukaren avlider ska avgiften hanteras enligt följande regler.

- När brukaren vill att hemtjänstinsatsen ska påbörjas utgår avgift för 1/30-del av den enskildes avgift från och med verkställighetsdatum. När brukaren vill att hemtjänstinsatsen ska upphöra (ej tillfälligt uppehåll) reduceras avgiften för hemtjänst med 1/30 av den enskildes avgift från och med dagen efter att insatsen upphört.

- När brukaren avlider sker reducering av avgiften med 1/30-del av den enskildes avgift per dag från och med dagen efter dödsfallet.

- Avgiften för trygghetslarm debiteras från och med det datum larmet installeras och till och med dagen när trygghetslarmet avslutas. Avgiften för trygghetslarm är 1/30-del av den enskildes avgift per dag.

10.7 Debiteringsrutiner

Norrköpings kommun (vård- och omsorgsnämnden) tar in samtliga avgifter från den enskilde, både avgifter enligt SoL och HSL och avgifter för mat och hjälpmedel enligt KL. Detta gäller oavsett om verksamheten drivs i kommunal eller enskild regi (driftentreprenader eller enskilda placeringar).

Samtliga avgifter är specificerade på den månatliga fakturan.

10.7.1 Ordinärt boende (SoL)

Månadens sammantagna avgifter debiteras 1 månad i efterhand. Avgifterna kan avse hemtjänst, trygghetslarm, hemsjukvård, mat, dagverksamhet och korttidsboende.

10.7.2 Särskilt boende (SoL)

Avgift för hemtjänstinsatser och hemsjukvård samt mat i särskilt boende inklusive korttidsboende och bostäder med särskild service, debiteras 1 månad i efterhand.

Hyran i särskilt boende debiteras vanligen på samma räkning (då kommunen debiterar hyran). Hyran debiteras innevarande månad.

10.7.2.1 Medboende – Särskilt boende (SoL)

Hyran debiteras innevarande månad. Om den medboende har insatser så som hemtjänst, trygghetslarm och mat debiteras det en månad i efterhand.

10.7.3 Avgift som avser kommunens kostnader för barn som bor i bostad med särskild service (9 § 8 LSS) eller familjehem

Fastställd avgift debiteras föräldern/föräldrarna innevarande månad.

10.7.4 Avgift för måltider i samband med korttidsvistelse (LSS)

Avgiften debiteras en månad i efterhand.

10.7.5 Hyra och el, bostad med särskild service (LSS)

Hyran debiteras vanligen i förskott (till exempel hyran för januari ska vara betald senast den 31 dec). En del hyror debiteras innevarande månad (till exempel faktura avser januari och ska betalas i januari). Fakturan kommer från Norrevo. För en del lägenheter debiteras el-tillägg tillsammans med hyran.

10.8 Rättelse av avgifter

10.8.1 Retroaktiv debitering

Om uppgifter framkommer som visar att för låg avgift debiterats under en period, kan retroaktiv debitering ske, dock inte längre tillbaka än för de senaste sex månaderna.

10.8.2 Återbetalning av avgift

Om uppgifter framkommer, som inte beror på den enskilde, som visar att för hög avgift debiteras, görs en återbetalning. Om uppgifter inkommer som visar att för hög avgift debiterats under en period, kan kommunen besluta om retroaktiv återbetalning. Vid retroaktiv rättning av felaktiga avgifter måste kommunen alltid göra en individuell bedömning.

10.9 Avgifterna upphör

Utförda insatser debiteras till och med sista dagen för insatserna.

Matavgift i särskilt boende debiteras normalt sett så länge den enskilde bor där. Om en person i samband med palliativ vård upphör att äta ska matavgiften reduceras för berörda dagar.